

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. OORDEEL OVER HET MER	3
2.1 Algemeen.....	3
2.2 Toelichting op het oordeel.....	3
3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING	4
3.1 Biotisch en abiotisch milieu	4
3.2 Verkeer.....	6
3.3 Vastgesteld beleid.....	7
3.4 Bouwen en geluid.....	7
3.5 Monitoring.....	7

1. INLEIDING

De gemeente Zoetermeer heeft het voornemen om, in het kader van de regionale VINEX-woningbouwtaakstelling, een woningbouwlocatie te ontwikkelen, met een capaciteit van circa 8.500 woningen en in totaal ongeveer 20 hectare bedrijventerrein. Deze activiteit is op grond van het Besluit milieueffectrapportage (m.e.r.) categorie 11, m.e.r.-plichtig. Gedurende de planvorming is naar voren gekomen dat ook de aanleg van de Verlengde Australiëweg (de zuidelijke ontsluitingsweg van Oosterheem) op grond van het Besluit m.e.r. categorie 1, m.e.r.-plichtig is. Ondanks het voorkomen van deze weg in het bestemmingsplan van 1968 moet toch een milieueffectrapport (MER) worden opgesteld. Dit MER is tegelijk opgesteld en geïntegreerd met het MER voor de woningbouwlocatie Oosterheem.

Het MER is opgesteld ter ondersteuning van de besluitvorming over het bestemmingsplan. Het MER is gelijktijdig opgesteld met een Masterplan, waarin een integrale uitwerking van zowel ruimtelijke als milieuonderwerpen is opgenomen.

Als initiatiefnemer in de m.e.r.-procedure treedt op het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zoetermeer. Bevoegd gezag is de Gemeenteraad van Zoetermeer.

Bij brief van 17 februari 2000¹ heeft de Gemeenteraad van Zoetermeer de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 21 februari 2000 ter inzage gelegd².

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over een essentiële tekortkoming in het MER, waarvoor de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen alvorens de besluitvorming doorgang kan vinden;
- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵, zoals vastgesteld op 30 september 1996;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over de vaststelling van het bestemmingsplan Zoetermeer-Oost. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER aanwezig** is om het milieubelang een plaats te kunnen geven in de besluitvorming.

De Commissie spreekt haar waardering uit voor de wijze waarop het MER in wisselwerking met het Masterplan en het voorontwerp bestemmingsplan tot stand is gekomen. Daardoor heeft de milieu-informatie tijdens het hele proces in het plan kunnen doorwerken. De schaduwzijde van de gevolgde procedure is echter dat keuzes en de onderbouwing daarvan minder inzichtelijk worden. De Commissie constateert dat een groot aantal keuzes vóór de start van de m.e.r. is gemaakt. De bandbreedte van mogelijke invullingen en het aantal alternatieven is daardoor beperkt.

2.2 Toelichting op het oordeel

De Commissie waardeert de **algemene vorm en leesbaarheid** van de beschrijvingen. De samenvatting is zelfstandig leesbaar en goed gepresenteerd. Daarentegen ontbreekt in het kaartmateriaal veelal de topografische ondergrond en een aantal cruciale (straat)namen, hetgeen de leesbaarheid - met name voor de niet ter plaatse bekende lezers - niet ten goede komt.

Het in de startnotitie geschetste ambitieniveau wordt zowel in het voorkeursalternatief als in het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) niet gehaald. Dit is echter in grote lijnen in het MER afdoende gemotiveerd. Mogelijkheden die de Commissie ziet om het ambitieniveau van het voorkeursalternatief op te schroeven, zijn in hoofdstuk 3 opgenomen.

Ten aanzien van de hoofdpunten uit de richtlijnen, volgen hierna de belangrijkste constatering. Eventueel daaruit volgende aanbevelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

De **groen- en waterstructuur** binnen Oosterheem is voldoende beschreven. De Commissie heeft wel twijfels bij de veronderstellingen ten aanzien van het functioneren in ecologische zin, zowel intern als, vooral, extern. De Commissie constateert verder dat de cultuurhistorische en landschappelijke structuren, alsmede de natuurlijke processen en structuren slechts ten dele benut zijn bij de planvorming.

De effecten van varianten van de **verkeersstructuur** zijn naar het oordeel van de Commissie uitvoerig en goed in beeld gebracht. Omdat pas gedurende de planvorming de m.e.r.-plichtigheid van de Verlengde Australiëweg naar voren is gekomen, is de Verlengde Australiëweg niet als zelfstandig onderdeel in het MER opgenomen. Nut en noodzaak van deze weg zijn afdoende beschreven en in de effectbeschrijving van het totale plan zijn ook de milieueffecten van de weg - hoewel niet afzonderlijk herkenbaar - meegenomen. Het MER gaf echter geen inzicht in varianten en alternatieven voor de tracering en uitvoering van

de weg. Op grond van een mondelinge toelichting van de initiatiefnemer heeft de Commissie geconstateerd dat er geen of weinig uitvoeringsvarianten mogelijk zijn en dat derhalve het MER compleet is op dit onderdeel.

De inpassing van het **HSL-tracé** en aspecten met betrekking tot **duurzaam bouwen** zijn goed omschreven.

3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING

In dit hoofdstuk geeft de Commissie naar aanleiding van het MER adviezen die naar haar mening van belang zijn voor de kwaliteit van de besluitvorming.

3.1 Biotisch en abiotisch milieu

Het regionale watersysteem komt in het MER nauwelijks aan de orde. Naar het oordeel van de Commissie wordt daardoor een aantal aspecten te weinig onderkend. Ten eerste dreigt het lage grondwaterpeil in de wijk een negatieve invloed te hebben op de ontwikkelingsmogelijkheden van het Bentwoud; immers voor de natuurfunctie belangrijke kwelstromen worden van het Bentwoud naar Oosterheem getrokken. Ten tweede is naar het oordeel van de Commissie het gevaar niet denkbeeldig dat er in het oppervlaktewater van de wijk een relatief brak watersysteem tot ontwikkeling kan komen doordat graafwerkzaamheden te diep zullen worden uitgevoerd. Aan dat aspect wordt in het MER geen aandacht besteed. De Commissie verwijst naar het huidige landschap, waar door de eeuwen heen zeer zorgvuldig met de balans tussen zoet en brak water is omgegaan, vanuit de behoefte aan zoet water voor de landbouw.

- Hoewel op verschillende plaatsen gerept wordt van ingrepen in de bodem (bijv. het verlaagde stadspark; zandige cunetten voor wegen, e.d.), zijn de effecten daarvan op de waterhuishouding niet beschreven⁸. Waar geconstateerd wordt, dat, ook zonder ingrepen, de stijghoogte van het eerste watervoerend pakket per jaar al met 1 cm toeneemt, zouden maatregelen om een toename van de kwel⁹ te voorkomen voor de hand liggen.
- Er is weinig aandacht besteed aan de effecten van de ingrepen in Oosterheem op het aangrenzende Bentwoud. Door de ontwatering van Oosterheem wordt een aanzienlijk deel van de omgeving mede ontwaterd en dat beperkt de mogelijkheden tot natuurontwikkeling. Door uit te gaan van de huidige polderpeilen wordt niet bijgedragen aan een vermindering van de wegzijging vanuit het Bentwoud. De huidige drooglegging (een polderpeil van 1,5 m beneden maaiveld) is voor woningbouw niet noodzakelijk wanneer gekozen wordt voor bijvoorbeeld kruipruimteloos bouwen en ophogen van wegcunetten¹⁰. Door voor een peil te kiezen, dat met het toekomstige

⁸ Zie ook bijlage 4, inspraakreactie 5 (in totaal 24 identieke reacties), waarin wordt gewezen op het belang van de waterhuishouding in relatie tot de fundering op staal van vele panden op de veendijk.

⁹ Die zich, uiteraard, op termijn ook vertaalt in hogere waterschapslasten.

¹⁰ Het wijkverwarmingssysteem kan in dat geval – bij afwezigheid van kruipruimten – geplaatst worden in de verhoogde wegen.

peil van het Bentwoud overeenkomt, blijven opties als contact met het waterhuishoudkundige stelsel van het Bentwoud open en schept men daar zowel als in Oosterheem betere natuurtechnische kansen.

- In het MER wordt betoogd, dat de bestaande landschappelijke structuren binnen de droogmakerij uitgangspunt voor de planvorming zijn geweest. De Commissie moet echter constateren, dat een belangrijk deel van die structuren (o.a. kreekkruggen en diverse watergangen) bij de planvorming geen rol heeft gespeeld. Naar het oordeel van de Commissie had een meer diepgaande analyse van de cultuurhistorische en landschappelijke structuren en de natuurlijke processen en structuren tijdens de beginfase van de m.e.r. kunnen leiden tot plannen voor de wijk, die minder gevolgen hebben voor de natuurtechnische ontwikkelingsmogelijkheden van het Bentwoud en resulteren in een betere aansluiting tussen Bentwoud en Oosterheem.
- In het licht van de gekozen uitgangspunten – respectering van de bestaande historisch-geografische structuren – bevreemdt het de Commissie, dat alle noordwest-zuidoost verlopende watergangen gedempt worden en dat van de drie zuidwest-noordoost verlopende watergangen er één geheel en de beide andere in elk geval ten dele worden gedempt. De introductie van een slingerende watergang (van meanderen is geen sprake: dat veronderstelt een natuurlijk proces, dat zich bij de hier voorkomende stroomsnelheden nooit zal voordoen) wekt bevreemding: in het strakke ontginningpatroon, dat men wenst te gebruiken en te respecteren is het een wezensvreemd element. Indien men wenst aan te sluiten bij natuurlijke structuren is het patroon al even wezensvreemd, want het nieuwe stelsel staat haaks op de aanwezige fossiele stromingsstelsels.
- Een deel van de binnen het gebied voorkomende sloten staat tijdens het groeiseizoen droog. Dat betekent, dat die pas een functie als afvoermiddel krijgen in tijden van neerslagoverschotten. De opbolling van de grondwaterspiegel tussen de grotere (en diepere) ontwateringsmiddelen wordt daarvoor beperkt, terwijl, tegelijkertijd, de vorming van regenwaterlenzen tussen de diepere stelsels wordt bevorderd. Op die manier wordt kwel van brak water tot in het maaiveld beperkt. De Commissie ziet in die bestaande structuur een mogelijkheid om enerzijds, al te hoge grondwaterstanden te voorkomen en anderzijds, in combinatie met hogere peilen op de hoofdwatertgangen, de kwel te beperken. Een zo goed mogelijke inpassing van de bestaande waterhuishoudkundige structuur sluit dus enerzijds goed aan bij het streven respectvol om te gaan met de bestaande historisch-geografische structuur en biedt, anderzijds, de mogelijkheid die oude structuren een nieuwe functie te geven.
- De Commissie is van mening dat op bestuurlijk niveau coördinatie over het watersysteem noodzakelijk is om problemen zoals de genoemde zoveel mogelijk te voorkomen. Zij adviseert dan ook in het kader van het vanaf volgend jaar op te stellen Waterplan Zoetermeer zo snel mogelijk te komen tot samenwerking tussen gemeente en de hoogheemraadschappen teneinde ruimtelijke ontwikkelingen af te stemmen op de mogelijkheden en het draagvlak van het watersysteem.

Overigens zijn in het MER ook niet alle fossiele oeverwallen in kaart gebracht. Een groot aantal oeverwallen, met name in het zuiden van het gebied, is kennelijk gemist. Dit zijn echter beter doorlatende plaatsen in het systeem waar eventuele vergravingen risico's met zich mee brengen.

- De Commissie adviseert deze plekken voorafgaand aan het opstellen van de plannen voor het bouwrijp maken beter in kaart te brengen.

Het valt voorts op dat de omringende middeleeuwse ontginningsas en de oude en nieuwe landscheidingen door het grote aantal kruisingen (tenminste 14) wel erg worden verbrokken. Die aantasting is in het MER niet beschreven. Er zij in dit verband ook op gewezen, dat het grote aantal doorsnijdingen de functie van ecologische verbindingzone, formeel verbonden aan de Oostkade, aantast¹¹. In de geplande watergang ten zuiden van de Oostkade, die een functie is toegedacht als natte verbindingzone, vormen bruggen eveneens barrières.

- De Commissie adviseert bij de planuitwerking na te gaan of hiervoor mitigerende maatregelen mogelijk zijn en kunnen worden uitgevoerd en geeft in overweging om het fietspad niet op de Oostkade te leggen.

De Commissie adviseert tevens voor het stedelijk watersysteem in het licht van het bovenstaande een duidelijke keuze te maken. Momenteel wordt gekozen voor een rondpompsysteem, maar dat werkt nivellerend. In Oosterheem kan, naar het oordeel van de Commissie, het stedelijk watersysteem worden geënt op een aantal streekeigen kwaliteiten. Een zo hoog mogelijk waterpeil in de wijk kan er op zijn gericht het regionaal watersysteem zo min mogelijk te doorbreken en dus een bijdrage te leveren aan optimale ontwikkelingskansen voor natuur in het Bentwoud. Het noordoostelijk deel van de wijk herbergt goede kansen om te komen tot natuurontwikkeling in de stad. Daar zijn goede mogelijkheden aanwezig om in het oppervlaktewatersysteem overgangen te maken tussen regenwater in de bovenlopen van het systeem en voedselrijk water bij het lozingspunt (en daartussen nog lokale kwel van brak water). Dit doet meer recht aan de processen die verantwoordelijk zijn voor de occupatiegeschiedenis tot nu toe, zoals die in het landschappelijk patroon wordt weerspiegeld. Binnen zo'n systeem kunnen, voorzover dat dan nog nodig is, waarborgen worden opgenomen om problemen met stankoverlast, op het voorkómen waarvan het huidige waterhuishoudkundig voorstel zich richt, maximaal na te streven.

- De Commissie adviseert het waterhuishoudkundig plan te heroverwegen en te richten op een hoger peil dan tot nu toe in Oosterheem en in het noordoosten van de wijk op ontwikkeling van stedelijke waternatuur. Daarmee worden de natuurtechnische kansen in het Bentwoud groter en worden problemen met brak water, waar het huidige plan zich op richt, beperkt.

3.2 Verkeer

In haar richtlijnen heeft de Commissie aandacht gevraagd voor de afwikkeling van onder meer het externe verkeer richting Zuidvleugel in combinatie met varianten van het light-railtracé. De Commissie constateert dat het light-railtracé in Oosterheem een gegeven is en dat met name de varianten van de doortrekking richting Rotterdam geen enkele rol meer hebben gespeeld in de planvorming. De light-rail richt zich daarmee in hoofdzaak op Zoetermeer

¹¹ Zie ook bijlage 4, inspraakreactie 3, waarin het Historisch Genootschap Oud Soetermeer pleit voor het achterwege blijven van ieder aanpassing van de structuur of vorm van de Oostkade.

intern en op de agglomeratie Den Haag. Het wekt dan ook bevreemding dat ondanks de constatering dat in de externe verplaatsingen het belang van Den Haag afneemt, hier in de OV-maatregelen niets mee gedaan is.

- De Commissie adviseert in de verdere uitwerking van de plannen aandacht te schenken aan goede openbaar vervoerverbindingen met de overige delen van de zuidelijke randstad: Rotterdam, Leiden en Utrecht/Gouda.

3.3 Vastgesteld beleid

Een aantal maatregelen die buiten beschouwing gelaten zijn, zijn naar het oordeel van de Commissie realiseerbaar (bijvoorbeeld ophogen wegcunetten, kruipruimteloos bouwen, een hoger grondwaterpeil). Tevens worden in het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) ambities uit het Stadsnatuurplan ingebed bij de verdere inrichting van het plan. Daar het Stadsnatuurplan vastgesteld beleid is, zijn de ambities hierin per definitie onderdeel van het voorkeursalternatief.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag om op de uitwerking en uitvoering goed toe te zien vanuit de door bevoegd gezag zelf geformuleerde beleidsuitgangspunten (stadsnatuurplan).

3.4 Bouwen en geluid

Ten aanzien van het aspect 'geluid en trillingshinder' wordt erg sectoraal vanuit milieuhinder ingestoken. Onder meer het SEV heeft recent getracht aandacht te krijgen voor architectonische oplossingen van 'Bouwen op geluidsbelaste locaties.

- Naar het oordeel van de Commissie zijn er goede mogelijkheden om in de uitwerking te komen tot kwalitatief hoogwaardige woningbouwoplossingen. De Commissie adviseert deze in de uitvoering mee te nemen.

3.5 Monitoring

De voorgestelde monitoring en evaluatie (hoofdstuk 7, hoofdrapport) draagt veel en goede punten aan. Deze evaluatie zou na realisatie van de wijk worden uitgevoerd. De Commissie wijst hierbij op het volgende:

- Het bouwen van 1000 woningen per jaar onder een flinke tijdsdruk is een complexe opgave. Duurzaamheid kan in een dergelijk proces onderbelicht raken. Met jaarlijkse voortgangsrapportages kan hier inzicht in verkregen worden, zodat desgewenst bijsturing mogelijk wordt.
- Het mma bevat veel maatregelen die in de optiek van de initiatiefnemer nu nog minder haalbaar zijn, maar waarvan initiatiefnemer zelf ook zegt dat ze met het voortschrijden van de tijd (of het inzicht) op termijn wellicht wel haalbaar zijn. Om die reden zijn ze in het mma opgenomen. Door monitoring op basis van de voortgang van de bouwwerkzaamheden kan worden gezien of er al maatregelen vanuit het mma naar het voorkeurs-alternatief kunnen worden doorgeschoven.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag om jaarlijks te rapporteren over de voortgang en haalbaarheid van milieumaatregelen.